

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Юлиана Иванова Чакърова
Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“
в област на висше образование **2. Хуманитарни науки**

професионално направление **2.1. Филология**

докторска програма по **Славянски езици**

Автор: **Елица Димитрова Миланова**

Тема: **Лингвокултурологичен потенциал на митонимите в руския и китайския език**

Научен ръководител: **доц. д-р Надя Петрова Чернева** – Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Със заповед № Р33-1366 от 21.04.2021 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема *Лингвокултурологичен потенциал на митонимите в руския и китайския език* за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология, докторска програма по Общо и сравнително езиковедие.

Автор на дисертационния труд е **Елица Димитрова Миланова** – докторант в редовна форма на обучение към Катедрата по руска филология в ПУ с научен ръководител доц. д-р Надя Петрова Чернева.

Представеният от докторантката комплект материали на хартиен носител е в **съответствие** с Чл. 36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ и включва необходимите за провеждане на процедурата документи: молба до Ректора на ПУ за откриване на процедурата за защита на дисертационния труд; автобиография в европейски формат; протокол от разширения КС, свързан с докладване на готовността за откриване на процедурата и с предварително обсъждане на дисертационния труд; дисертационен труд; автореферат; списък с научните публикации по темата на дисертацията (5); копия на научните публикации; декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи; справка за спазване на специфичните изисквания на Филологическия факултет.

Според включената в документацията професионална автобиография Елица Миланова завършва бакалавърската специалност Приложна лингвистика с руски и китайски език във ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ и получава магистърска степен в ПУ „Паисий Хилендарски“ („Превод и интеркултурна комуникация“ с руски език). Ключова за подготовката ѝ по китайски език и култура е едногодишната специализация в Даляньския езиков университет в гр. Далянь, Китай, през 2012 – 2013 г. От 2014 г. е хоноруван асистент, а от 2019 г. – асистент по китайски език в ПУ. От 2017 г. е редовен докторант към Катедрата по руска филология в Пловдивския университет. Водеща фигура е в организацията на обучението по китайски език в университета. Паралелно с това като методист към Класна стая „Конфуций“ в Пловдивския университет тя подготвя и ръководи провеждането на всички извънаудиторни мероприятия, свързани с китайския език и култура – състезания и семинари, изложби и празници, отбелязващи китайските традиции, на които присъстват ученици с интерес към изучаването

им и студенти от съответните специалности с китайски както от ПУ, така и от други университети. Има сериозен опит като преводач с руски на различни форуми. Владее и свободно използва английски език (ниво B2 съгласно CEFR). Релевантни за изследването – за неговата стройна подредба, логика, за построяването на модели и графики, както и за изчисляването на коефициента на лингвокултурологичния потенциал, се оказват познанията и опитът на Елица Миланова в областта на математическата лингвистика.

2. Актуалност на тематиката

Както е известно, през последните 30 години изследванията през призмата на лингвокултурологията заемат неоспоримо място в общата система от научни възгледи за езика и методите на изучаването му, а в наше време вече разполагат с формулирани теоретико-методологични постулати и разпознаваем терминологичен апарат. В предложения текст ясно е заявено, че „[д]исертационният труд се опира на изследователската методика на лингвокултурологичното направление“ (с. 7), като към това бих могла да добавя: именно *когнитивната* му версия. Използвани са идеите и класификациите на В. И. Карасик, З. Д. Попова и И. А. Стернин, С. Г. Воркачов, Г. В. Токарев и т.н. (Известно е, че лингвокултурологията е дело на рускоезичната научна школа, затова не е случайно, че китайските изследователи са представени по-малко, тъй като за проучванията си те се основават на методиката, развита в руската лингвокултурология) Казаното дотук ми дава основание да твърдя, че обсъжданата дисертация е безспорно актуална. От една страна, анализът е проведен с помощта на **модерна концептуална рамка**. От друга – актуални са сферата, обектът и предметът на изследването. Самата докторантка предлага стабилна **аргументация на актуалността** му, към която се присъединявам: „*Митологичната картина на света* е престанала да изпълнява функциите на концептуална рамка на битието и човешкото съзнание, но не е престанала да съществува. Не е изчезнала и нуждата на човек да се самоидентифицира чрез митологичното и да търси своето място в него. Само се е трансформирала“ (с. 5). Изследването е убедително доказателство за потенциала на митологичната картина на света в нашето съвремие. Освен фолклорните наративи, лексиката и натрупания фразеологичен фонд на двата езика в дисертацията са анализирани и актуални „живи“ жанрове – интернет коментари, където в анализа се търси проявата на речева агресия; компютърни игри. Включването пък в съпоставката на китайската МКС, която е относително по-непозната и по-малко е била обект на изследване, прави дисертационния труд **ценен и новаторски**..

3. Познаване на проблема

Целият текст на дисертацията – и първата глава, задаваща теоретичната призма, и анализът на митонимите в избраните дискурси във втора глава (функционирането им в митологичния и фолклорния наратив; проследяването им на лексикално и фразеологично ниво и след това илюстрацията на „възраждането“ им в съвременния електронен дискурс), и богатият набор използвани източници на ексцерпирания материал, и информативното им представяне в приложенията – всичко това е безспорно доказателство, че Елица Миланова **познава проблема с необходимата дълбочина, детайлност и прецизност**. Адекватно е описана избраната концептуална рамка на лингвокултурологията (тук намирам за ценно табличното представяне на с. 23 – 24 на лингвокултурологията и другите граничещи с нея интердисциплинарни науки с техните характерни особености в рамките на антропоцентричната парадигма); акуратно е очертан всеки един използван термин, като са въведени и редица авторски; в детайли е разработена класификацията на разглежданите единици по три критерия, като две от класификациите са авторски; изчерпателно са представени речниковите дефиниции на разглежданите единици; анализирано е внушително

количество интересни примери за функционирането им в интернет пространството и в компютърните игри. Навсякъде се предлагат съпоставки, собствени съображения и хипотези, което също е несъмнен аргумент в полза на тезата, че докторантката свободно и творчески работи с теоретичния и емпиричния материал.

4. Методика на изследването

Приложената в дисертационния труд методика на контрастивно изследване през призмата на когнитивната лингвокултурология е не само **иновативна**, но и напълно **адекватна** за поставените цели и задачи. В допълнение към това подходящо подбраната комбинация от теоретични и практико-приложни методи създава надеждна база за проведеното изследване, а последователното им прилагане естествено довежда до аргументирани изводи и резултати.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Дисертационното изследване (общо съдържащо внушителните 385 стр., от които 200 стр. текст; останалото е библиографски източници – отново с впечатляващия брой от над 210 заглавия плюс 29 речника, списък с използваните съкращения и 3 приложения) предлага логична за поставените цели и задачи структура. Състои се от две глави, всяка с многобройни раздели и подраздели, представящи в детайли проблематиката на дисертацията.

Първа глава логично задава теоретичната рамка на изследването. Всеки от петте подраздела в нея представя релевантен аспект, необходим за изпълнението на целта: първият разглежда мястото на лингвокултурологията в новата антропоцентрична парадигма; вторият – митологичната картина на света; третият очертава терминологичния апарат, четвъртият предлага преглед на по-важните съществуващи изследвания върху лингвокултурологичния потенциал на митонимите, а петият включва детайлна класификация на митонимите по три критерия – разпространеност в различните култури, лексико-семантичен и функционален аспект.

Втора глава също има пет раздела и е фокусът на същинското изследване. Там се разглежда лингвокултурологичният потенциал на различни нива, като анализът логично следва естествената логика на функционирането на езика и е в унисон с антропоцентричната парадигма: езикът функционира именно на текстуално ниво, откъдето стартира и анализът, като след това се преминава към систематичните описания на лексикално и фразеологично ниво и кръгът се затваря с битуването на митонимите в „извънтекстуалното“ (струва ми се, че за него би могло да се мисли и като за особен вид „хипертекстуално“) ниво на компютърните игри.

Сред **многобройните силни страни** на дисертационния труд най-важните според мен са следните:

- Прецизно очертани обект и предмет, цели и задачи, методи на изследване, аргументиране на подхода, подробно описани извори на емпиричния материал с аргументация за използването им.
- Детайлно представена **солидна теоретична база**. Очертани са най-релевантните за проблематиката и целите на изследването школи и теории. Умел избор на работещи идеи и модели и последователното им прилагане (това са напр. базовото за когнитивната лингвистика разбиране за център и периферия на разглежданите феномени; макрокомпонентният модел на значението на В. Телия; теорията за езиковата личност на В. Караулов; моделът на В. И. Карасик за структура и анализ на културния концепт; теорията за прецедентността, тръгваща от Ю. Караулов и детайлно разработена от Н. Чернева, и мн. др.).

- Умело привнасяне в анализа на теории от други области, даже не само хуманитарни: *семиотичния триъгълник на Фреге* (при това в собствено преосмисляне за целите на изследването) (с. 67 – 68), *теорията за мултивселената* в рамките на теоретичната физика, предложена от А. Агире (с. 112). Изобщо използването на съществуващи модели на водещи изследователи или трансферът на понятия от други области (като *макрокомпонентния модел на значенията на В. Н. Телия*, термина *реалия* от Теорията на превода за нуждите на класификацията на митонимите и др.) често е придружено с разширяване на потенциала им – уместно адаптиране за използване при собствения материал, което е ярка илюстрация за креативността на докторантката.
- Изключително **точно и прецизно изясняване на понятийния апарат и терминологията**, включително собствена дефиниция за *лингвокултурологичен потенциал*; въведени удачни собствени термини – *коэффициент на лингвокултурологичен потенциал (КЛП)*, *информационно изкривяване на митонима*, *пасивна лингвокултурна значимост*, *пасивен лингвокултурологичен фонд*.
- Изобилие от таблици, графики и модели, които правят съпоставката отчетлива и ясна.
- Огромно количество **обработен и анализиран емпиричен материал**, многобройни класификации с умело изведени паралели и противопоставяния.
- **Стабилна аргументация** на всеки един направен избор (теоретичната рамка, източниците на ексцерпирания материал, нисшата митология като *tertium comparationis* между руската и китайската култура, последователността на нивата, на които се анализират митонимите и т.н.). Логични изводи, постоянно търсене на причините за регистрираните факти и явления, нееднократно предлагане на аргументирани интересни собствени хипотези. Както е известно, неоспорима ценност на едно докторско изследване е и очертаването на неизяснените въпроси съвместно със задаването на посоки за търсене на възможни отговори.
- Кристално ясно и логично изложение.
- Очертаните задачи (4, от които последната е с 5 подзадачи, и една специфична задача) са не само амбициозно поставени, но и **изпълнени**. Формулираната хипотеза е **аргументирано потвърдена**.
- Информативни и интересни приложения: 1 и 2 предлагат описание на разгледаните митоними от руската и китайската култура, като за всеки са посочени точните характеристики според изведените в изложението научни критерии, с внимание към детайла, акуратно форматирани, с включени илюстрации за нагледност, а Приложение 3 представлява полезен кратък терминологичен речник, който би могъл да бъде използван както за справка при изследвания, така и в процеса на обучение.
- Впечатляващ списък с **безспорни приносни моменти** (13), които приемам напълно.
- **Теоретична и практическа ценност**. Към теоретичния аспект бих причислила редица съпоставки, които включително и в табличен вид изясняват понятия, очертават граници, например таблицата, илюстрираща мястото на лингвокултурологията сред близките ѝ науки. Тук отново трябва да бъдат споменати изброените по-горе авторски термини: особено ценна ми се струва идеята за извеждане на *коэффициент на лингвокултурологичния потенциал* и посочването на точни параметри. Това не само позволява да се изчисли коефициентът за разглежданите тук единици, но и може да бъде надежден модел за приложение извън настоящото изследване. Практико-приложната стойност на дисертацията също е безспорна. Текстът може да бъде използван в обучението по лингвокултурология, включително съпоставителна. Съдържа многолик пантеон от митологични същества, извлечени от огромно количество текстове, описани подробно на текстуално,

лексикално и фразеологично ниво, както и включени в справочници (в приложенията) за по-лесно търсене и използване – всичко това е изключително информативно и полезно в практиката на преподаване на руски и китайски език и култура – самостоятелно и в съпоставка.

6. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

По темата на дисертацията докторантката е посочила 5 статии, от които 4 са публикувани в България и 1 – в чужбина. Количеството им надхвърля специфичните изисквания на факултета за брой на публикациите. Тематиката им е интригуваща и напълно адекватна на изследваната проблематика, а хронологията на публикуването им и анализът в тях свидетелства за развитие на уменията и компетенциите на младата изследователка през периода на докторантурата. В допълнение към тях са посочени и 4 доклада, изнесени на руски език, 3 от които в чужбина, като тематиката им е различна от изброените публикувани заглавия. Освен илюстрация на задълбочения интерес на Елица Миланова към проблематиката те са стабилен потенциал за бъдещи публикации, както и надеждна база за по-нататъшни изследвания.

7. Автореферат

Авторефератът излага в резюмиран вид основния текст на дисертацията и дава ясна представа за нейната същност. Разположен е върху 30 страници (25 стр. текст плюс библиография на цитираните в автореферата заглавия, списък с публикациите на дисертантката по темата и изнесените доклади, списък с научните приноси). Текстът умело отразява най-значимите моменти от съдържанието на дисертационния труд, както и най-релевантните резултати и заключения от проведеното изследване. Авторефератът за пореден път доказва ключови изследователски умения на Елица Миланова – в случая за очертаване на резултатите в резюмиран вид, където няма нищо излишно и същевременно нищо липсващо за представяне на пълния текст с истинската му сила, убедителност и потенциал.

8. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Дисертационният труд представлява детайлно и задълбочено контрастивно проучване върху лингвокултурния потенциал на митонимите от руската и китайската култура в зоната на нисшата митология, като предлага аргументирани и изключително ценни наблюдения, съпоставки и изводи както за ролята на митологичното съзнание в двете култури днес, така и за съвпаденията и различията помежду им. В България все още лингвокултурологичният подход не е разгърнал пълния си потенциал на академичната сцена, а, от друга страна, китайската лингвокултура не е напълно позната и изследвана, което предопределя приносния характер на дисертационния труд. По посочените причини е естествено да **препоръчам неговото издаване** (разбира се, след редакция и отстраняване на минималните останали технически несъвършенства), което би обогатило палитрата на лингвокултурологичните изследвания в теоретичен и приложен аспект. Изчисляването на КЛП на всички включени митоними би направило изданието още по-информативно.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд **съдържа научни и научно-приложни резултати, които представляват оригинален принос в лингвистиката и отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“.** Представените материали съответстват на специфичните изисквания на Филологическия факултет, приети във връзка с Правилника на ПУ за приложение на ЗРАСРБ.

Дисертационният труд показва без съмнение, че докторантката Елица Миланова **притежава** задълбочени теоретични познания в областта на изследване, умения за логичното им изложение и коментиране, както и компетенции за прилагането им при анализ на широка и добросъвестно събрана емпирична база.

Поради гореизложените достойнства **убедено давам положителна оценка** за проведеното изследване, представено от дисертационен труд и автореферат и съпроводено с публикации по темата, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“** на Елица Димитрова Миланова в област на висше образование: 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология, докторска програма по Славянски езици (Руски език – Лингвокултурология).

21 май 2021 г.

Изготвил становището:

(доц. д-р Юлиана Чакърва)